

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

249663

การพัฒนาแบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา

เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สาคร ชมภูทัศน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปีการศึกษา 2553

249663

การพัฒนาแบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา

เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สาคร ชมภูทัศน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

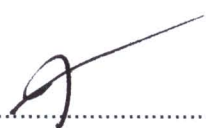
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีอนุมัติวิทยานิพนธ์เรื่องการพัฒนาแบบฝึกกระบวนการ
คิดแก้ปัญหาเรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เสนอโดย นางสาวสาคร ชมภูทัศน์ เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

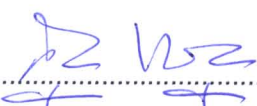

.....รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา
(นายตระกูล จันทสุนทร)

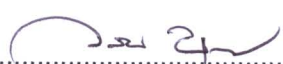
วันที่ 28 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิไล ทองแผ่)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณวิไล นันทมานพ)

.....กรรมการ
(ดร. สุพจน์ เกิดสุวรรณ)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ดร. วสัน ปันผล)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาแบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหาเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณวิไล นันทมานพ ดร. สุพจน์ เกิดสุวรรณ
ชื่อนักศึกษา	สาคร ชมภูทนต์
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา	2553

บทคัดย่อ

249663

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาแบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิด แก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อแบบฝึกกระบวนการคิด แก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนจรัสวิทยา จำนวนนักเรียน 30 คน ได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน (multistage random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบฝึกกระบวนการคิด แก้ปัญหา 2) แผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา มี ค่าความเชื่อมั่น 0.801 4) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อแบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา ความเชื่อมั่น 0.850 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และ สถิติทดสอบที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของแบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าเกณฑ์ 82.50/83.16
2. แบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหาหลังการใช้สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหาอยู่ในระดับมาก

Thesis Title The Development of Problem Solving Exercises Entitled
 'Environmental Problems', Social Studies, Religion and Culture
 Learning Substance Group for Prathomsuksa 6 students

Thesis Advisors Asst. Prof. Wanwilai Nunthamanop
 Dr. Suphote Koedsuwan

Name Sakron Chompoothat

Concentration Curriculum and Instruction

Academic Year 2010

ABSTRACT

249663

This research aims to 1) develop problem solving exercises entitled 'environmental problems', social studies, religion and culture learning substance group for Prathomsuksa 6 students to have an efficiency of standard criteria 80/80, 2) compare the students' problem solving ability before and after using the developed exercises and 3) study the students' satisfaction towards the developed exercises. The sample obtained using a multistage random sampling numbered 30 Prathomsuksa 6 students during the academic year of 2010 from Jamrus Wittaya School. The instruments were 1) problem solving exercises, 2) lesson plans, 3) an ability test of problem solving skill to a reliability of 0.800 and 4) a questionnaire about satisfaction of problem solving exercises. The data were analyzed in terms of mean, standard deviation and t-test.

The findings of this research were:

1. an efficiency of the developed exercises was 82.50/83.16 which was higher than a standard criteria 80/80.
2. the students' ability of problem solving was better after using the developed exercises.
3. the students had much satisfaction towards the developed exercises.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือและแนะนำอย่างดียิ่งจากที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณวิไล นันทมานพประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร. สุพจน์ เกิดสุวรรณ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำปรึกษา และแนะนำตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อย่างใกล้ชิดจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ปราโมทย์ จันทร์เรือง รองคณบดีคณะครุศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศรีนทิพย์ ภู่อาลี รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ทองแผ่ ประธานสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัย และดร.วสัน ปันผล กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยเพื่อความสมบูรณ์และถูกต้องในการทำวิจัย ครั้นนี้

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนจรัสวิทยา ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการจัดเก็บข้อมูล ครูเพียร ดาวสวย ที่ให้คำแนะนำกับผู้วิจัย และครูประจำชั้นทุกท่านที่สนับสนุนงานวิจัยนี้จนสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

ขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ในการเรียนการสอนตลอดทั้ง นักศึกษาหลักสูตร และการสอนรุ่นที่ 10 ทุกท่านที่เป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์

สุดท้ายนี้ การทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณค่า และประโยชน์อันพึงได้รับจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ เป็นเครื่องบูชาคุณพระพุทฺธ คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ คุณบิดา-มารดา ครู อุปัชฌาย์อาจารย์ และท่านมีพระคุณทุกท่านมาตั้งแต่ต้นจนปัจจุบัน

สาคร ชมภูทัศน์

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
ความสำคัญของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมติฐานในการวิจัย.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
หลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พุทธศักราช 2551.....	11
ความสำคัญ.....	11
วิสัยทัศน์.....	11
คุณภาพผู้เรียน.....	12
สาระการเรียนรู้.....	12
มาตรฐานการเรียนรู้.....	13
คำอธิบายรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.....	15
หน่วยการเรียนรู้.....	15
ปัญหาสิ่งแวดล้อม.....	16
แบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา.....	19
ความหมายแบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา.....	19
องค์ประกอบของแบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา.....	21
กระบวนการสร้างแบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา.....	22
การพัฒนาแบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา.....	24
ขั้นตอนกระบวนการคิดแก้ปัญหา.....	27
องค์ประกอบกระบวนการสร้างแบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา.....	34
การหาประสิทธิภาพแบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา.....	35
ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา.....	38
ความหมายความสามารถในการคิดแก้ปัญหา.....	38
ประโยชน์ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา.....	40

	หน้า
องค์ประกอบของความสามารถในการคิดแก้ปัญหา.....	43
การวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา.....	45
ความพึงพอใจต่อแบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา.....	49
ความหมายความพึงพอใจต่อแบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา.....	49
ลักษณะที่สำคัญของความพึงพอใจ.....	51
การวัดความพึงพอใจ.....	52
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	54
งานวิจัยในประเทศ.....	54
งานวิจัยต่างประเทศ.....	55
 บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	 58
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	58
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	58
การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	59
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	64
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
 บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	 71
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
 บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	 77
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	77
สมมติฐานของการวิจัย.....	77
วิธีดำเนินการวิจัย	77
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	78
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	78
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
สรุปผลการวิจัย.....	79
อภิปรายผล.....	79
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	84

	หน้า
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	84
บรรณานุกรม.....	86
ภาคผนวก.....	94
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือ.....	95
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เครื่องมือ.....	97
ภาคผนวก ค แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาแบบฝึก กระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	103
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง อากาศเป็นพิษ.....	104
การจัดการเรียนรู้แบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่อง อากาศเป็นพิษ.....	106
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง น้ำเพื่อชีวิต.....	118
การจัดการเรียนรู้แบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่อง น้ำเพื่อชีวิต.....	120
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ขยะสร้างมลพิษ.....	134
การจัดการเรียนรู้แบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่อง ขยะสร้างมลพิษ.....	136
แบบทดสอบกระบวนการคิดแก้ปัญหา.....	149
ภาคผนวก ง แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา	153
แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา.....	154
ภาคผนวก จ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	166
ภาคผนวก ฉ ภาพกิจกรรมของนักเรียน.....	189
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์.....	192

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด/ชั้นปี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	14
ตาราง 2 หน่วยการเรียนรู้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	15
ตาราง 3 ผังข้อสอบสำหรับวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา.....	48
ตาราง 4 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	60
ตาราง 5 การทดลองแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	65
ตาราง 6 ประสิทธิภาพของแบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.....	72
ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาโดยใช้แบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน.....	73
ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจต่อแบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	74
ตาราง 9 ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา.....	164
ตาราง 10 ค่าความเที่ยงตรงและความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม.....	166
ตาราง 11 การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม.....	168
ตาราง 12 ผลคะแนนของแบบฝึก.....	170
ตาราง 13 คะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา.....	172
ตาราง 14 การหาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ วัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา.....	173
ตาราง 15 ค่าสัดส่วนของคนที่ทำถูก และสัดส่วนของคนที่ทำผิดแต่ละข้อของ แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา.....	176
ตาราง 16 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการ จัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม.....	179

ตาราง 17 ข้อมูลค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา	
เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม.....	181
ตาราง 18 ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้แบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา	
เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม.....	184

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
ภาพ 2 กระบวนการสร้างและพัฒนาแบบฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา.....	24
ภาพ 3 องค์ประกอบกระบวนการสร้างแบบฝึกตามแนวคิดของฮัทชินสันและวอเตอร์....	35
ภาพ 4 หลักการสร้างแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา.....	46
ภาพ 5 แผนการทดลอง.....	64